

”Erasmus”: Unionens program för utbildning, ungdom och idrott

Utbildningsdepartementet

2018-07-03

Dokumentbeteckning

COM (2018) 367

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ”Erasmus”: Unionens program för utbildning, ungdom och idrott och om upphävande av förordning (EU) nr 1288/2013

Sammanfattning

Programmet Erasmus är en del i kommissionens förslag till EU:s fleråriga budgetram för perioden 2021–2027. Erasmus föreslås i princip omfatta de programaktiviteter som för närvarande täcks av programmet Erasmus+. Och innefattar tre programområden

1. mobilitet i utbildningssyfte,
2. samarbete mellan organisationer och institutioner och
3. stöd till politikutveckling och politiskt samarbete.

Alla tre målgrupper utbildning, ungdom och idrott ger stöd för insatser inom dessa tre områden.

Kommissionen har föreslagit att budgeten för Erasmus-programmet ska fördubblas till 30 miljarder euro för perioden 2021–27 räknat i löpande priser.

Regeringens vägledande position i förhandlingen om nästa fleråriga budgetram är att storleken på EU-budgeten behöver minska väsentligt till följd av att Storbritannien lämnar unionen och att alla program bör bidra till detta. Detta betyder bl.a. att regeringen förespråkar betydande neddragningar i linje med regeringens övergripande prioritering, såsom de redovisas i Faktapromemoria 2017/18:FPM99: Den fleråriga budgetramen 2021-2027.

Regeringens avser att i ett senare skede utveckla den svenska ståndpunkten och då tydligare redovisa vilka områden som bör prioriteras ned och vilka områden som ska värnas.

Regeringen välkomnar att det kommande programmet fasas in mot de strategidokument som är relevanta för programmet samt den prioritering av grupper och individer med färre möjligheter som föreslås.

Det är enligt regeringen angeläget att det i programmet tydliggörs att utgångspunkten för lärandemobilitet är att höja kvaliteten i utbildningen. Det är därför viktigt att det kommande programmet understödjer ett långsiktigt och systematiskt samarbete på institutionell nivå.

Regeringens åsikt är att administrationen och kontrollfunktionerna av programmet måste förenklas.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Erasmus+ är EU:s program för utbildning, ungdom och idrott. Nuvarande program avslutas 2020 och då ska det nu presenterade förslaget till program (Erasmus) ta vid. Den 2 maj 2018 presenterade kommissionen förslaget om EU:s nästa fleråriga budgetram. I det föreslås en budget på 30 miljarder euro för Erasmus vilket motsvarar en fördubbling jämfört med innevarande programperiod.

Utbildnings- och ungdomsfrågorna har nyligen lyfts högt upp på EU:s stats- och regeringschefers dagordning. I Romförklaringen av den 25 mars 2017 säger EU-ledarna att de vill ha ”en union där medborgarna har nya möjligheter att utvecklas kulturellt, socialt och ekonomiskt” och förbinder sig för att verka för ”en union där ungdomar får den bästa utbildningen och kan studera och få arbete över hela kontinenten.”

I Europaparlamentets resolution av den 14 september 2017 om framtiden för Erasmus+ betonas det att det framtida programmet i slutändan bör rikta sig till alla ungdomar och att sådana högre ambitioner för den kommande programperioden måste åtföljas av ökade anslag för att frigöra programmets fulla potential.

I samband med toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november 2017 proklamerade och undertecknade Europaparlamentet, rådet och kommissionen den europeiska pelaren för sociala rättigheter vars första princip är om utbildning och livslångt lärande.

Europeiska rådet betonade i sina slutsatser av den 14 december 2017 vikten av den sociala, utbildningsrelaterade och kulturella dimensionen av EU:s politik när det gäller att föra européerna samman och bygga vår

gemensamma framtid. Europeiska rådet uppmanade även medlemsstaterna, rådet och kommissionen att inom sina respektive befogenheter fortsätta arbetet i syfte att intensifiera rörlighet och utbyten, bland annat genom ett betydligt stärkt, inkluderande och utökat Erasmus+-program.

I meddelandet *En ny och modern flerårig budgetram för ett EU som effektivt genomför sina prioriteringar efter 202* av den 14 februari 2018 konstaterar kommissionen att EU-budgeten måste användas för att infria ledarnas löften, bl.a. genom att fullständigt genomföra den europeiska pelaren för sociala rättigheter och understödja ungdomar och EU-medborgarnas rörlighet. Enligt meddelandet råder det bred enighet om att det behövs mer rörlighet och utbyten, bl.a. genom ett väsentligt förstärkt, inkluderande och utbyggt Erasmus+, och det understryks att programmet förser unga med de färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar, ökar förståelsen mellan kulturer och stärker EU:s sociala sammanhållning.

I meddelandet *En modern budget för ett EU som skyddar, försvarar och sätter medborgarna i centrum – Flerårig budgetram 2021–2027*, som antogs den 2 maj 2018, efterlyste kommissionen en starkare ungdomsinriktning i nästa budgetram. Det är tänkt att ske genom att en fördubbling av tilldelningen till Erasmus och Europeiska solidaritetskåren. Förslaget till Erasmus presenterades den 30 maj 2018.

1.2 Förslagets innehåll

Programmets övergripande mål

Målen för det nya programmet går hand i hand med kommissionens vision om att skapa ett europeiskt område för utbildning senast 2025, såsom anges i meddelandet *Stärka den europeiska identiteten genom utbildning och kultur*.

Syftet med EU:s åtgärder inom utbildning, ungdom och idrott är att stödja det övergripande europeiska strategiska samarbetet på utbildningsområdet med dess sektorsspecifika mål för allmän utbildning, yrkesutbildning, högre utbildning och vuxenutbildning. Åtgärderna syftar även till att stärka det ungdomspolitiska samarbetet inom ramen för unionens ungdomsstrategi 2019–2027 och att skapa en europeisk dimension inom idrotten, särskilt på gräsrotsnivå. Programmets mål är att stödja EU:s åtgärder på dessa områden och därmed bidra till hållbar tillväxt, sysselsättning och social sammanhållning och till att stärka den europeiska identiteten.

Visionen för det europeiska området för utbildningen är ett EU där utbildning, studier och forskning inte hindras av gränser. En kontinent där det har blivit normalt att tillbringa en tid i en annan medlemsstat – för att studera eller arbeta – och där alla utöver sitt modersmål talar två andra språk. En kontinent där människorna har en stark känsla för sin identitet som européer, för det europeiska kulturarvet och dess mångfald. Programmet

kommer att vara en viktig beståndsdel i arbetet med att skapa ett europeiskt område för utbildning.

Programmet kommer i synnerhet att stödja a) utveckling av skolan och undervisning av hög kvalitet, b) Köpenhamnsprocessen för yrkesutbildning, c) den nya europeiska agendan för högre utbildning och Bolognaprocessen, d) den nya europeiska agendan för vuxenlärande, e) EU:s nya ungdomsstrategi och f) EU:s arbetsplan för idrott. Dessa åtgärder kommer även i fortsättningen att få stöd från programmet genom den integrerade strategin för livslångt lärande. På ungdomsområdet kommer programmet att vara förenligt med och komplettera den Europeiska solidaritetskåren genom de olika typer av verksamhet som erbjuds. De båda programmen ska sträva efter att uppnå synergieffekter där det är möjligt och där de ger ytterligare EU-mervärde.

Programmet kommer även att bidra till genomförandet av den nya kompetensagendan för Europa, med ett gemensamt åtagande vad gäller den strategiska betydelsen av färdigheter och kompetens för hållbara arbetstillfällen, tillväxt och konkurrenskraft. Programmet kommer vidare att stödja medlemsstaterna i arbetet med att nå målen i Parisförklaringen av den 17 mars 2015 om att främja medborgarskap och de gemensamma värdena frihet, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning.

Dessutom kommer programmet att bidra till Agenda 2030 för hållbar utveckling, särskilt mål 4 som är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Tonvikten i det nya programmet ska läggas på inkludering och på att nå ut till fler ungdomar från mindre gynnade miljöer så att fler unga får möjlighet att flytta till ett annat land för att studera eller arbeta.

Programmets aktiviteter

Erasmus föreslås omfatta de programaktiviteter som för närvarande täcks av Erasmus+. För alla målgrupper: utbildning, ungdom och idrott delas stödinsatserna in i tre typer av aktiviteter

1. mobilitet i utbildningssyfte,
2. samarbete mellan organisationer och institutioner och
3. stöd till politikutveckling och politiskt samarbete.

Utbildning

Programområdet ska inom utbildningsområdet stödja mobilitet för studerande och personal inom högre utbildning, yrkesutbildning, skola samt personal inom vuxenutbildning. Programmet ska också ge stöd till språkinläring inbegripet det som sker i samband med mobilitetsverksamhet.

Programområdet två, samarbete mellan organisationer och institutioner, ska ge stöd till partnerskap för samarbete och utbyte av praxis. För att främja ett bredare och mer inkluderande program föreslås småskaliga partnerskap med ett enklare ansökningsförfarande, kortare projekttid och mindre bidragsbelopp.

En andra del ger stöd till partnerskap för spetskompetens. Det inkluderar en satsning på europeiska universitetsnätverk, yrkeskunskapscentrum och gemensamma masterexamina. För att öka Europas innovationskapacitet föreslås också partnerskap för innovation. Dessutom ska programområde två ge stöd till online-plattformar och verktyg för virtuellt samarbete. I detta ingår stödtjänster för eTwinning och webbplattformen för vuxenutbildning i Europa.

Programområde tre ska stödja insatser inom ramen för:

- (a) Förberedandet och genomförandet av unionens allmänna och sektorsspecifika politiska dagordningar på utbildningsområdet, inbegripet med stöd av Eurydicenätverket eller andra relevanta organisationers verksamhet.
- (b) Stöd till unionens verktyg och åtgärder som främjar kvaliteten och tydligheten i fråga om kompetenser, färdigheter och kvalifikationer och erkännandet av dessa.
- (c) Politisk dialog och samarbete med viktiga berörda parter, inbegripet EU-omfattande nätverk, europeiska icke-statliga organisationer och internationella organisationer på utbildningsområdet.
- (d) Åtgärder som bidrar till ett kvalitativt och inkluderande genomförande av programmet.
- (e) Samarbete med unionens övriga instrument och stöd till unionens övriga politikområden.
- (f) Insatser för att sprida kunskap och öka medvetenheten om resultat av och prioriteringar inom EU-politik samt om programmet.

Ungdom

På ungdomsområdet ska programområde ett (mobilitet i utbildningssyfte) stödja insatser för ungas demokratiska deltagande, ungdomsverksamhet samt mobilitet för unga och ungdomsarbetare. Dessutom föreslår kommissionen att 700 miljoner euro anslås till det nya initiativet ”DiscoverEU” som ska ge unga möjlighet att resa och upptäcka andra EU-länder.

Inom programområde två (samarbete mellan organisationer och institutioner) ska stöd ges till

- partnerskap för samarbete och utbyte av praxis, inbegripet småskaliga partnerskap i syfte att främja en bredare och mer inkluderande tillgång till programmet
 - partnerskap för innovation för att öka Europas innovationskapacitet.
- Stöd ska också ges till online-plattformar och verktyg för virtuellt samarbete.

Det tredje programområdet ska på ungdomsområdet stödja följande insatser:

- (a) Förberedande och genomförande av unionens politiska dagordning på ungdomsområdet, med stöd av wikinätverket för ungdomsfrågor.
- (b) Unionens verktyg och åtgärder för att främja kvaliteten och tydligheten i fråga om kompetenser och färdigheter och erkännandet av dessa
- (c) Politisk dialog och samarbete med relevanta viktiga berörda parter, inbegripet EU-omfattande nätverk, europeiska icke-statliga organisationer och internationella organisationer på ungdomsområdet, EU:s ungdomsdialog och stöd till europeiskt ungdomsforum.
- (d) Åtgärder som bidrar till ett kvalitativt och inkluderande genomförande av programmet.
- (e) Samarbete med unionens övriga instrument och stöd till unionens övriga politikområden.
- (f) Insatser för att sprida kunskap och öka medvetenheten om resultat av och prioriteringar inom EU-politik samt om programmet.

Idrott

I programområde ett (mobilitet i utbildningssyfte) betonas att programmet inom idrottsområdet ska stödja mobilitet för idrottsinstruktörer och personal.

Inom programområde två (samarbete mellan organisationer och institutioner) föreslås programmet inom idrottsområdet stödja insatser för partnerskap för samarbete och utbyte av praxis, inbegripet småskaliga partnerskap i syfte att främja en bredare och mer inkluderande tillgång till programmet samt stödja insatser för icke vinstdrivande idrottsevenemang som syftar till att ytterligare utveckla en europeisk dimension av idrotten.

Inom programområde tre (stöd till politikutveckling och samarbete) föreslås följande insatser inom idrottsområdet stödjas. Förberedande och genomförande av unionens politiska dagordning på området idrott och fysisk aktivitet, politisk dialog och samarbete med relevanta viktiga berörda parter, inbegripet europeiska icke-statliga organisationer och internationella organisationer på idrottsområdet samt insatser för att sprida kunskapen och öka medvetenheten om resultat av och prioriteringar inom EU-politik samt

Jean Monnet

Syftet med Jean Monnet är att främja kvalitet inom undervisning och forskning som avser europeisk integration. Detta föreslås ske i första hand genom att erbjuda stöd till kunskapsbyggande aktiviteter. Dessutom föreslås Jean Monnet-programmet stödja aktiviteterna på lärosäten eller föreningar som är aktiva inom europeiska integrationsstudier, Europauniversitetet i Florens, de båda *College of Europe* i Brygge och Natolin, Europeiska institutet för offentlig förvaltning i Maastricht, Europeiska rättsakademien i Trier, Europeiska byrån för utveckling av undervisning för elever med behov av särskilt stöd i Odense och Internationella centrumet för Europautbildning i Nice

Nytt jämfört med nuvarande program är att Jean Monnet även föreslås stödja kunskapsbyggande insatser inom skola och yrkesutbildning

Budget

I nuvarande program har fördelningen av budgeten baserat sig på en procentuell fördelning mellan aktiviteter och målgrupper. För Erasmus har kommissionen istället gett förslag på fördelning med ett minsta belopp.

Kommissionen har föreslagit en budget på 30 miljarder euro för programperioden vilket motsvarar en fördubbling av budgeten jämfört med Erasmus+. Budgeten föreslås fördelas enligt följande

24 940 000 000 euro för insatser på utbildningsområdet, varav

- minst 8 640 000 000 euro till högre utbildning
- minst 5 230 000 000 euro yrkesutbildning
- minst 3 790 000 000 euro till skolutbildning
- minst 1 190 000 000 euro till vuxenutbildning och
- 450 000 000 euro för Jean Monnet-insatser

3,1 miljarder euro föreslås för insatser på ungdomsområdet och 550 miljoner euro föreslås till insatser inom idrottsområdet.

Genomförandet av programmet

Kommissionen ska bistås av en programkommitté enligt förordning (EU) nr 182/2011, där det framgår vilka omröstningsförfaranden m.m. som ska gälla. Besluten om aktiviteterna ska fattas av en kommitté som kommissionen leder

(motsvarande nuvarande Erasmus+ kommitté). Kommittén föreslås vara gemensam för hela programmet. På motsvarande sätt föreslås medlemsstaterna utse en eller flera nationella myndigheter som ansvarar för hela programmets genomförande i landet.

För att möjliggöra anpassningar till ändrade behov under programperioden föreslås att kommissionen kan anta s.k. delegerade akter vad gäller omfördelning av resurser baserat på utnyttjandet av programresurserna för olika programdelar. Detsamma gäller vissa frågor som har att göra med de nationella genomförandemyndigheternas hantering av programmet. Innan en delegerad akt antas ska kommissionen genomföra samråd med experter som utsetts av respektive medlemsstat.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionen har föreslagit att budgeten för Erasmus-programmet ska fördubblas till 30 miljarder euro för perioden 2021–27 räknat i löpande priser. I fasta priser innebär det en kostnad på 26,5 miljarder euro, vilket i kronor räknat motsvarar 10,5 mdkr för Sveriges bidrag till EU-budgeten. Det motsvarar sammanlagt för hela perioden 2021–2027 i fasta priser ca 4,6 mdkr högre svensk EU-avgift. Förslaget analyseras för närvarande inom regeringskansliet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens vägledande position i förhandlingen om nästa fleråriga budgetram är att storleken på EU-budgeten behöver minska väsentligt till följd av att Storbritannien lämnar unionen. Detta betyder bl.a. att regeringen förespråkar betydande neddragningar som alla program bör bidra till. Detta i linje med regeringens övergripande prioritering, såsom de redovisas i Faktapromemoria 2017/18:FPM99. Den fleråriga budgetramen 2021–2027. Områden som kan prioriteras ned behöver identifieras.

Ytterligare mål för regeringen i förhandlingen om nästa fleråriga budgetram är dels en modernisering av utgiftsstrukturen, som uppnås genom såväl en minskad utgiftsnivå som omprioriteringar, dels en oförändrad svensk bruttoavgift.

Regeringens avser att i ett senare skede utveckla den svenska ståndpunkten och då tydligare redovisa vilka områden som bör prioriteras ned och vilka områden som ska värnas.

Regeringen välkomnar att det kommande programmet fasas in mot de strategidokument som är relevanta för programmet samt den prioritering av grupper och individer med färre möjligheter som föreslås.

Det är enligt regeringen angeläget att det i programmet tydliggörs att utgångspunkten för lärandemobilitet är att höja kvaliteten i utbildningen. Det är därför viktigt att det kommande programmet understödjer ett långsiktigt och systematiskt samarbete på institutionell nivå.

Regeringens åsikt är att administrationen och kontrollfunktionerna av programmet måste förenklas.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ännu inte kända

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte skickats på remiss

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Unionens insatser inom utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott fastställs i artiklarna 165 och 166 i EUF-fördraget, som ger unionen befogenhet att bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet, att genomföra en yrkesutbildningspolitik och en ungdomspolitik samt att främja europeiska idrottsfrågor.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

I sitt förslag till program menar kommissionen att förslaget stöder och kompletterar medlemsstaternas verksamhet inom de berörda områdena och är därmed förenligt med subsidiaritetsprincipen. Till stöd för sitt ställningstagande anför kommissionen att syftet med programmet är att förstärka samarbets- och mobilitetsprojekt och att stödja policyutveckling

med en europeisk dimension. Kommissionen hänvisar till den nyligen genomförda halvtidsutvärderingen av Erasmus+-programmet där det framgår att individuella insatser av medlemsstater kan vara effektiva på nationell nivå men att de på grund av sin begränsade omfattning inte får effekt på europeisk nivå. Därför menar kommissionen att Erasmus-programmet med sin internationella ansats, stora volym och breda geografiska spridning bidrar till mobilitet och samarbete inom utbildnings-, ungdoms- och idrottsområdena, och därmed ytterst till integrationen inom EU, på ett sätt som inte kan uppnås av de enskilda medlemsstaterna.

Regeringen kan konstatera att programförslaget i dess nuvarande storlek och omfattning föreslås stödja insatser och aktiviteter som har ett EU-mervärde. Dessa insatser och aktiviteter är av gränsöverskridande karaktär, framför allt beträffande rörlighet och samarbete, och utgör ett komplement till åtgärder som vidtas av de enskilda medlemsstaterna eller av aktörerna inom de områden som programmet täcker. Programmet rymmer många aktiviteter och involverar många länder på flera olika områden och nivåer. Genom övergripande insatser på EU-nivå kan stordriftsfördelar och effektivitetsvinster uppnås. Regeringen bedömer att ett sammanhållet program för gränsöverskridande samarbeten inom utbildning, ungdom och idrott genomförs på ett mer effektivt sätt genom det mellanstatliga samarbetet än av de enskilda medlemsstaterna. Regeringen instämmer därmed i kommissionens bedömning att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att diskuteras i rådet av medlemsstaterna. Det första förhandlingstillfället kommer att vara den 5 juli 2018, då medlemsstaterna möts i Utbildningskommittén.

4.2 Fackuttryck/termer